

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 10Co/11/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5622203274
Dátum vydania rozhodnutia: 21. 08. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. František Dulačka
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2024:5622203274.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Františka Dulačku a členov senátu Mgr. Márie Kašíkovej a JUDr. Zuzany Krivdovej (sudkyne spravodajkyne), v spore žalobcu: A. B. C., D. E., nar. XX.XX.XXXX, bytom XX F. B., G., A., C. XXX, H., právne zastúpeného JUDr. Igorom Gažíkom, so sídlom v Prievidzi, Bojnická cesta 7, proti žalovanému: Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, so sídlom Mlynské nivy 44/a, 827 15 Bratislava 212, IČO: 00 686 832, o vyporiadanie reštitučného nároku, na odvolanie žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Liptovský Mikuláš č. k. 10C/41/2011-266 zo dňa 25.10.2012, takto

rozhodol:

I. Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola žaloba vo zvyšnej časti zamietnutá, m e n í tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi

· sumu 387.682,- Eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,25 % ročne zo sumy 387.682,- Eur od 25.05.2011 do zaplatenia a

· úrok z omeškania vo výške 9,25 % ročne zo sumy 193.841,- Eur od 25.05.2011 do 26.05.2011, do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Vo zvyšnej časti žalobu o zaplatenie úrokov z omeškania zo sumy 581.523,- Eur od 16.01.1996 do 24.05.2011 z a m i e t a .

II. Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bolo konanie v časti o zaplatenie 239.318,- Eur a úroku z omeškania vo výške 9,8 % ročne zo sumy 627.000,- Eur od 01.01.1996 do 15.01.1996 zastavené, z o s t á v a nedotknutý.

III. Žalobcovi p r i z n á v a voči žalovanému nárok na náhradu trov prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho konania v plnom rozsahu.

odôvodnenie:

1.

Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zastavil konanie v časti o zaplatenie 239.318 Eur a úroku z omeškania vo výške 9,8 % ročne zo sumy 627.000 Eur od 01.01.1996 do 15.01.1996. Vo zvyšku žalobu žalobkyne zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žalovanému ich náhradu nepriznal.

2.

Žalobou doručanou Okresnému súdu Liptovský Mikuláš dňa 10.02.2011 sa (pôvodná) žalobkyňa (dnes už žalobca ako právny nástupca žalobkyne - syn č.l. 482 spisu) domáhala voči žalovanému vyporiadania reštitučného nároku v zmysle § 2 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách (ďalej len

„zákon č. 87/1991 Zb.“), v rámci, ktorého žiadala finančnú náhradu za nehnuteľnosti, ktoré boli odňaté jej právnym predchodcom - rodičom I. J. a D. J. spôsobom uvedeným v § 1 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb. Žiadala zaplatiť 627.000,-Eur ako aj úrok z omeškania vo výške 9,8 % ročne zo sumy 627.000,-Eur od 01.01.1996 do zaplatenia. Na základe oznámenia o spôsobe a rozsahu vyporiadania reštitučného nároku vyjadrila nesúhlas s ocenením svojho reštitučného nároku žalovaným. Toto oznámenie jej bolo doručené 16 rokov po tom, ako Ministerstvo pre správu a privatizáciu národného majetku Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) vydalo rozhodnutie o privatizácii majetku, na ktorý si v zákonnej lehote uplatnila kvalifikovaný reštitučný nárok. Pôvodne, a to po dobu 20 rokov, žiadala ako spôsob vyporiadania reštitučného nároku vec vydať. Po 20 rokoch súdenia súhlasila s adekvátnou finančnou náhradou za odňatie budovy, i keď vydaniu veci nebránili žiadne prekážky nakoľko budovy neboli neoddeliteľnou súčasťou organizačnej a technologickej samostatnej jednotky, ani nedošlo k znehodnoteniu týchto budov. Ministerstvo hospodárstva SR jej nezaplatilo ani čiastočný nárok, ktorý jej pôvodne priznalo rozhodnutím zo dňa 04.03.1997, na základe ktorého jej malo byť vydaných 9168 akcií v nominálnej hodnote 1.000,-Sk za akciu. Nikdy jej však žalovaný uvedené akcie nedoručil. V privatizačnom projekte boli sporné nehnuteľnosti nesprávne uvedené v časti majetku. Žalovaný nebol ochotný zaplatiť jej za celú odňatú vec, ale len 1/3 z tejto hodnoty. Jej rodičia však vlastnili celú vec.

V doplnení žaloby, doručenej súdu elektronicky dňa 09.01.2012 žalobkyňa uviedla, že Fond národného majetku jej vyplatil sumu 193,841,-Eur formou zmenky. Pri výpočte výšky žalovanej sumy sa vychádzalo zo znaleckého posudku č. 44/2010 vypracovaného 25.09.2010 znalcom Ing. Petrom Krivošom (č.l. 108 – 127 spisu), ktorým boli ocenené nehnuteľnosti v čase odňatia (1950). Súhlasila s prepočtom ministerstva ohľadne reštitučného nároku v celosti, na sumu 581.523,-Eur. Nesúhlasila však s vyplatením len 1/3 z nároku, a navyše bez akýchkoľvek úrokov. Navrhla, aby bola pripustená zmena žaloby tak, že žalovaný je povinný zaplatiť jej 581.523,-Eur mínus 193,841 eur, ktoré už zaplatil a úroky z omeškania. Podľa žalovaného však podiel žalobkyne v 1/3 vyplýva priamo zo zákona a ďalšie 2/3 žalobkyňa nie je oprávnená požadovať, nakoľko peňažnú náhradu nie je možné poskytnúť celú.

Súd prvej inštancie konštatoval, že medzi stranami nebolo sporné, a napokon to bolo v konaní aj preukázané, že žalobkyňa ako oprávnenej osobe vznikol v zmysle § 2 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb. nárok, ktorý si mohla uplatniť podľa zákona č. 92/1991 Zb. v rámci privatizačného projektu, keďže k odňatiu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam jej rodičom došlo podľa predpisov o znárodnení z rokov 1945 až 1948 v rozhodnom období od 25.02.1948 do 01.01.1990 bez poskytnutia príslušnej náhrady. Medzi stranami nebol sporný okruh nehnuteľností, za ktoré sa poskytuje žalobkyňa finančná náhrada, ani hodnota uvedených nehnuteľností.

Medzi stranami nebolo sporné ani to, že žalobkyňa bola dňa 27.05.2011 vyplatená finančná náhrada vo výške 1/3-iny z celkovej výšky ocenenia reštitučného nároku, t.j. suma 193.841,-Eur. Sporným bolo vyplatenie finančnej náhrady v zostávajúcej časti 2/3-ín reštitučného nároku, t.j. sumy 387.682,-Eur. Žalobkyňa vyplatenie finančnej náhrady v uvedenej časti odôvodňovala tým, že oprávnenej osobe vzniká nárok na vydanie celej veci, a to s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 5Cdo/36/93, podľa ktorého pre účely reštitúcie podľa zákona č. 87/1991 Zb. pod pojmom „celá vec“ treba rozumieť spoluvlastnícky podiel, ktorý oprávnená osoba vlastnila v čase odňatia veci s tým, že ak je viac oprávnených osôb a nárok na vydanie veci uplatnia včas len niektoré z nich, vydá sa im celá vec a v takom prípade podiel neprihlásených oprávnených prirastie ostatným oprávneným, ktorí uplatnili nárok na vydanie veci. Predmetné rozhodnutie Najvyššieho súdu SR nepovažoval za aplikovateľné v danej veci majúci na to, že sa v ňom vychádzalo zo skutkovej situácie, keď spôsobom vyporiadania reštitučného nároku bolo vydanie veci, nie finančná náhrada za odňaté nehnuteľnosti.

Žalobkyňa v konaní vedenom na tamojšom okresnom súde pod sp. zn. 10C/218/1994 žiadala síce najskôr vydanie veci, podaním doručeným súdu elektronicky dňa 23.10.2010 však navrhla, aby jej bola vyplatená finančná náhrada vo výške 627.000,-Eur.

Dospel k záveru, že žalobkyňa bol jej reštitučný nárok uspokojený v celom rozsahu formou finančnej náhrady vyplatením sumy 193.841,-Eur dňa 27.05.2011, nakoľko finančná náhrada príslúcha oprávnenej osobe len vo výške jej podielu v zmysle § 3 ods. 2 písm. c/ zákona č. 87/1991 Zb. Podľa uvedeného zákonného ustanovenia sú oprávnenými osobami deti a manžel osoby, ktorej vec prešla do vlastníctva štátu, rovným dielom. Žiadne ustanovenie zákona č. 87/1991 Zb. neupravuje nárok jednej alebo viacerých z oprávnených osôb, ktoré si uplatnili nárok na vyplatenie finančnej náhrady, nárok na vyplatenie finančnej náhrady za celú vec. Len v prípade, že sa vec fyzicky vydáva oprávnenej osobe, vydáva sa v zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb. vcelku, a to aj v prípade, že nárok na jej vydanie si uplatnili len niektoré z oprávnených osôb. Keďže medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že len žalobkyňa ako jedna z troch súrodencov si ako oprávnená osoba uplatnila reštitučný nárok, mal za to,

že jej prislúcha finančná náhrada vo výške 1/3-iny z ocenenia reštitučného nároku, t. j. 193.841,-Eur, ktoré jej už boli vyplatené.

Vychádzajúc z ustanovení § 563 a § 517 Občianskeho zákonníka žalobu zamietol aj v časti úrokov z omeškania. Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že žalobkyňa sa v rámci vyporiadania reštitučného nároku domáhala vydania nehnuteľností. Až návrhom na pripustenie zmeny žaloby, doručeným súdu dňa 23.10.2010 v konaní vedenom pod sp.zn. 10C/218/1994, žiadala vyplatiť finančnú náhradu, avšak voči žalovanému CBA VEREX, a. s., preto súd vychádzal z tej situácie, že až doručením žaloby v konaní vedenom pod sp.zn. 10C/41/2011 (teda v tomto konaní) žalovanému, t.j. 11.08.2011, došlo k právne účinnnej výzve na plnenie dlhu vo forme finančnej náhrady. Keďže v tom čase už bola suma, ktorej vyplatenie žalobkyni považoval za dôvodné (t.j. 193.841,-Eur), vyplatená, žalovaný sa s plnením peňažného záväzku voči žalobkyni do omeškania nedostal.

Pri rozhodovaní o náhrade trov konania postupoval podľa § 142 ods.1 Občianskeho súdneho poriadku a v súlade s týmto ustanovením úspešnému žalovanému náhradu trov konania nepriznal, nakoľko náhradu trov konania bolo možné priznať len na návrh účastníka, a takýto návrh žalovaný u súdu neuplatnil.

3.

Proti rozsudku súdu prvej inštancie, čo do výroku, ktorým bola žaloba vo zvyšnej časti zamietnutá, v zákonom stanovenej lehote podala odvolanie pôvodná žalobkyňa, do procesného postavenia ktorej vstúpil žalobca. Žiadala, aby odvolací súd rozhodnutie v napadnutej časti zmenil tak, že žalovanému uloží povinnosť zaplatiť jej sumu 387.682,-Eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % ročne zo sumy 387.682,-Eur počnúc dňom 19.01.1996 a úrok z omeškania zo sumy 193.841,-Eur od 19.01.1996 do 27.05.2011 a priznal jej náhradu trov konania.

Namietala nesprávne právne posúdenie veci okresným súdom, ktorý tým porušil jej právo na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR, keď rozhodol, že nemá právo na 2/3 z finančnej náhrady za odňaté nehnuteľnosti.

Argumentovala prioritne závermi rozhodnutí Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp. zn. 10C/218/1994 zo dňa 21.01.2011 v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 6Co/163/2011 zo dňa 13.06.2012, závery ktorých rozhodnutí jednoznačne konštatujú preukázanú skutočnosť, že je oprávnenou osobou v zmysle § 3 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb. a jej súrodenci nespĺňajú podmienky oprávnených osôb, a to štátneho občianstva a trvalého pobytu na území SR. Jej právne postavenie oprávnenej osoby ako jedinej oprávnenej osoby konštatovalo v rozhodnutí Ministerstvo hospodárstva SR zo dňa 18.01.2011 o zmene rozhodnutia č. 4/97 zo dňa 04.03.1997 o vyporiadaní reštitučného nároku vydaného podľa § 2 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb. Z uvedených rozhodnutí vyplýva, že existuje v súdnej veci jediná oprávnená osoba - oprávnenou osobou je iba ona. Existencia jedinej oprávnenej osoby v súdnej veci je dokázaným faktom prípadu. Zákon nikde nedefinuje „neprihláseného oprávneného“. V prejednávanej veci žiadni neprihlásení oprávnení neexistujú, keďže jej súrodenci oprávnenými osobami neboli. Keby aj nejaké oprávnené osoby, ktoré sa neprihlásili, existovali, tvrdenie súdu, že ich podiel by neprirástol oprávnenej osobe, nemá oporu ani v zákone a ani v ustálenej právnej praxi.

Poukázala na závery rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo 47/96, ktorým sa judikuje, že „... nepreukázali, že majú trvalý pobyt na našom území, čo je nevyhnutnou podmienkou toho, aby ich bolo možné považovať za oprávnené osoby.“ Z tohto dôvodu jej súrodenci ani nemohli byť neprihlásenými oprávnenými osobami. Taktiež poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/238/2007, v ktorom je akceptovaný právny názor Ústavného súdu Českej republiky (ďalej len „ČR“) sp. zn. IV. ÚS 223/95 a tiež stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu ČR z 15.07.1993 sp. zn. Cpjn 50/93 vzťahujúce sa na zákon č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd. Argumentovala ďalej i závermi rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 28 Cdo 349/2012 zo dňa 06.08.2012 riešiaceho reštitučný dôvod podľa § 6 ods. 2 zákona č. 87/1991 Zb. Súd prvej inštancie nesprávne aplikoval závery judikátu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/36/93 zo dňa 29.04.1993, keď konštatoval, že na súdnu vec sa závery tohto rozhodnutia nevzťahujú.

Poukázala na to, že nie je rozhodujúce, či mala alebo nemala súrodencov, ale či bola oprávnená osoba, ktorá požiadala o reštitúciu znárodneného majetku v termíne na to určenom, a je úplne jedno, či požiadala o reštitúciu podľa § 6 ods. 1 alebo podľa § 3 ods. 1 písm. c/ zákona č. 87/1991 Zb. Nárok na podiel iba z finančnej náhrady by mala iba vtedy, keby bolo na jednej úrovni viacej oprávnených osôb - takých, ktoré o reštitúciu požiadali (napr. keby po zomrelom požiadali v termíne dve deti, obe oprávnené, a reštitúcia by sa riešila finančnou náhradou a v takom prípade by obaja súrodenci logicky

dostali svoju časť podielu). Zdôraznila, že keď súd rozhodoval, vo veci už existoval judikát Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 28Cdo/349/2012 zo 06.08.2012, ktorý judikoval v analogickom prípade, v ktorom sa pojednávalo o zaplatenie finančnej náhrady za nehnuteľnosť, ktorú nebolo možné vydať tak, že ak nejde nehnuteľnosť pre zákonnú prekážku vydať, je nárok na poskytnutie finančnej náhrady odvodený od naturálnej reštitúcie a bolo by nelogické, keby sa oprávnené osoby mohli domôcť naturálnej reštitúcie, ale už nie od nej odvodenej finančnej náhrady.

Poprela uspokojenie reštitučného nároku v celom rozsahu vyplatením sumy 193.841,-Eur dňa 27.05.2011, jej celý nárok bol 581.523,-Eur a tieto mali byť jej vyplatené najneskôr do 19.01.1996, teda keď Fond národného majetku vložil dotknuté nehnuteľnosti do akciovej spoločnosti ZDROJ - LM, a.s.

Napadnutému rozhodnutiu vytykala arbitrárnosť a svojvoľnosť s tým, že sa prieči zákonu, právnej norme, spravodlivosti a dobrým mravom. Mala právo na vydanie nehnuteľnosti a predchádzajúci súdny spor sp. zn. 10C/218/94 vedený na Okresnom súde Liptovský Mikuláš bol aj o tom, či tieto nehnuteľnosti žiadala vydať podľa § 2 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb. alebo či tieto nehnuteľnosti žiadala vydať v zmysle § 6 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb. K tejto časti sporu došlo len preto, lebo nebolo možné nájsť nikde znárodňovací výmer. Faktom však zostáva, že mala právo na vydanie predmetných nehnuteľností, či z pohľadu § 2 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb. alebo z pohľadu § 6 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb.

V časti VI. odvolania poukázala na jednotlivé procesy, keď jej žalovaný nikdy nedoručil ani privatizačný projekt, ani ocenenie, ani pôvodné rozhodnutie o vyporiadaní jej reštitučného nároku zo dňa 04.03.1997. Kópiu privatizačného projektu získala až rozhodnutím Ministra hospodárstva 38/2006 podľa zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám. Sporné nehnuteľnosti v ňom boli nesprávne uvedené v časti B2.2 ako majetok, ku ktorému môžu vzniknúť reštitučné nároky, hoci správne mali byť uvedené v časti B2.3 ako majetok, ktorý bude vrátený fyzicky podľa § 2 ods. 3 zákona č. 87/91 Zb.

Žalovaný ani po rokoch jej nie je ochotný zaplatiť náhradu za celú odňatú vec ale iba 1/3 z tejto hodnoty, pričom jej rodičia vlastnili celú vec, a nie iba 1/3 z tohto majetku. Zákon č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd v § 3 „ďalšie oprávnené osoby“ neuvádza Slovenskú republiku ako jednu z oprávnených osôb. Naopak v zmysle zákonov, ktoré sa na tento prípad vzťahujú a právny názor Najvyššieho súdu SR (v rozsudku NS SR sp. zn. 5Cdo 36/93 z 29.4.1993) sa všade uvádza, že „vydá sa im celá vec.“

Žalovaný sa dopúšťal viacerých klamstiev (s tichým súhlasom okresného súdu) a následne súd prvej inštancie porušil jej právo na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR, keď rešpektoval nepravdivé argumentácie žalovaného v súdnom konaní.

Čo sa týka uplatnených úrokov z omeškania, vznik tohto nároku počíta od 19.01.1996, dáva však na zváženie súdu, či sankcie z omeškania nemali vzniknúť skôr alebo v iný termín.

V ďalšej časti odvolania v širších súvislostiach opísala históriu postupov riešenia jej reštitučných nárokov zo strany štátu v období od roku 1991, poukázala na jednotlivé procesy a postupy Fondu národného majetku v procese privatizovania reštituovaného majetku, keď o jej nároku bolo rozhodované až s takmer 20 ročným oneskorením, viac ako 15 rokov po tom, ako ministerstvo previedlo majetok, ktorý mal byť vrátený jej. Napriek tomu, že poplatky z omeškania alebo iné sankcie nie sú zakotvené priamo v zákone, v súvislosti s opodstatnenosťou tohto nároku sa odvoláva na článok 7 a 20 Ústavy SR v spojení z článkom 1 dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolu č. 11, ktoré aj v odvolaní cituje.

Následne poukazovala na to, že konaním žalovaného došlo k narušeniu spravodlivej rovnováhy medzi jej právom a verejným záujmom. Utrpela tým, že nemohla včas disponovať majetkom, resp. dlžnou sumou, ktorú jej dlhovala povinná osoba, resp. žalovaný, v súvislosti s čím poukázala na dôkaz - Rozhodnutie ministra hospodárstva SR č. 105/2011-1000 z 18.01.2011 o zmene rozhodnutia zo 4.3.1997 o vyporiadaní reštitučného nároku vydaného podľa § 2 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov (strana 2 posledný odsek - v spise 10C/41/2011 OS Liptovský Mikuláš).

Sankcie navrhuje vypočítať formou úroku z omeškania rovnakým spôsobom ako sa počítajú úroky z omeškania podľa Občianskeho zákonníka v ustanovení § 517 ods. 2 a v spojení s § 3 Nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka, ako

dvojnásobok diskontnej sadzby určenej Národnou bankou Slovenska platnou k 1. dňu omeškania s plnením peňažného dlhu. Podľa jej názoru žalovaný mal vyporiadať reštitučný nárok najneskôr do prevodu nehnuteľnosti do akciovej spoločnosti, čo nastalo dňa 16.01.1996. V tejto dobe bola výška úrokov z omeškania v občianskoprávných vzťahoch 17,6 % .

Napokon žalovaný sa v zákonnej lehote nevyjadril k meritu veci, preto aj mala právo na kontumačný rozsudok.

4.

Žalovaný v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalobkyne žiadal potvrdenie rozsudku v plnom rozsahu. Prioritne poukázal na znenie § 3 ods. 2 písm. c/ zákona č. 87/1991 Zb., podľa ktorého „deti a manžel osoby, ktorej vec prešla do vlastníctva štátu v prípadoch uvedených v § 6, všetci rovným dielom, ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v § 5 ods. 2, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho potomkovia, a ak niektorý z nich zomrel, jeho deti“. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že dieťa a manželka pôvodného vlastníka majú nárok na rovnaký podiel. Inštitút vydania veci a inštitút finančnej náhrady sú samostatné konania, aj napriek tomu, že nadväzujú na seba, a to tak, že ak veci nie je možné vydať, oprávnenej osobe prináleží finančná náhrada. Podľa jeho názoru rozsudky citované žalobkyňou nie je možné na daný prípad aplikovať, nakoľko tieto súvisia s inštitútom vydávania veci, a nie s inštitútom finančnej náhrady. Za nedôvodný považoval i nárok žalobkyne na úrok z omeškania. Žalobkyňa finančnú náhradu priznanú jej v roku 1996 odmietla. Stále sa domáhala vydania veci napriek tomu, že vec nebolo možné zo zákonných dôvodov vydať. Mal za to, že dôvody, pre ktoré žalobkyňa namieta porušenie jej práva na súdnu ochranu na strane 8 odvolania, sú neopodstatnené.

5.

Ďalšie písomné vyjadrenia týkajúce sa predmetného odvolacieho konania neboli stranami sporu predložené.

6.

Odvolací súd na základe podaného odvolania rozhodol prvým rozsudkom č.k. 10Co/117/2013-340 zo dňa 27.06.2014 tak, že potvrdil rozsudok vo výroku, v ktorom okresný súd vo zvyšnej časti žalobu zamietol, a vo výroku o náhrade trov konania. Zároveň rozhodol, že sa nedotýka výroku rozsudku, v ktorom okresný súd zastavil konanie v časti o zaplatenie 239.318,-Eur a úroku z omeškania vo výške 9,8 % ročne zo sumy 627.000,-Eur od 01.01.1996 do 15.01.1996. O trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že účastníkom ich náhradu nepriznal.

7.

Proti označenému rozsudku krajského súdu podala pôvodná žalobkyňa dovolanie, namietajúc, okrem iného, že jej bola odňatá možnosť konať pred súdom v dôsledku nedoručenia vyjadrenia žalovaného k jej odvolaniu.

8.

Na základe predmetného dovolania pôvodnej žalobkyne Najvyšší súd SR, ako súd dovolací, uznesením č.k. 1 Cdo 44/2015-366 zo dňa 29.03.2016 zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 10Co/117/2013 zo dňa 27.06.2014 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vychádzal zo záveru, že žalobkyňa bola postupom krajského súdu odňatá možnosť konať pred súdom, a to v dôsledku nedoručenia vyjadrenia žalovaného k jej odvolaniu; nebolo možné pritom dospieť k záveru, že predmetné vyjadrenie a jeho obsah by boli zjavne bez významu pri rozhodovaní o veci, a teda nedoručenie vyjadrenia žalovaného druhej strane sporu nepredstavovalo výnimku, kedy by to nebolo možné považovať za porušenie práva na spravodlivý proces. Uvedený postup krajského súdu vytvoril stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasť práva na spravodlivý proces. Záverom dovolací súd konštatoval, že v novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 OSP).

9.

Po odstránení vytýkaného nedostatku v procesnom postupe následne odvolací súd rozhodol v poradí druhým rozsudkom č.k. 10Co/192/2016-384 zo dňa 27.10.2016, ktorým opätovne dospejúc k záveru o neopodstatnenosti odvolania rozsudok v napadnutom rozsahu potvrdil, zároveň sa nedotkol výroku o zastavení konania v časti (odvolaním nenapadnutého) a o trovách konania rozhodol tak, že žalobkyňa

má voči žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100% a žalovaný má voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rovnakom rozsahu.

10.

Na základe ďalšieho dovolania žalobkyne Najvyšší súd SR, ako súd dovolací, uznesením sp. zn. 1 Cdo 178/2021 zo dňa 26.10.2022 vyššie označený rozsudok tunajšieho krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovoláním napadnutému rozsudku tunajšieho krajského súdu vytýkal, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení v takej otázke (veľkosti nárokovateľného podielu oprávnenej osoby v zmysle § 3 ods. 2 písm. c/ zákona č. 87/1991 Zb.), ktorá bola podkladom pre záver o tom, že oprávnenej osobe prináleží len 1/3 jej nároku, pričom ostatné dve osoby (súrodenci) oprávnenými osobami neboli, a preto ich podiely, teda presne 2/3 budú ponechané/prepadnuté štátu, resp. Ministerstvu hospodárstva SR (t.j. žalovanému). Dovolací súd konštatoval, že sudy nižšej inštancie tiež nesprávne právne posúdili a nesprávne aplikovali výklad práva, keď uviedli, že žalobkyňa žiadala finančnú náhradu a nie vydanie vecí, z dôvodu ktorého jej patrí náhrada len do výšky jej podielu a nie celá vec ako je uvedené v § 5 ods. 1 veta druhá zákona č. 87/1991 Zb..

11.

Dovolací súd zhrnul svoj pohľad a názor na predmetnú problematiku nasledovne (body 22.1. až 22.4. uznesenia dovolacieho súdu): Zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách bol vytvorený s úmyslom napraviť alebo aspoň zmierniť krivdy, ktoré v minulosti nastali. Preto je potrebné dotknutý zákon, ak je to možné, vykladať extenzívne, spravodlivo a v prospech „poškodených“, resp. v prospech oprávnených osôb. Podľa názoru najvyššieho súdu v danom prípade bolo možné pristúpiť k spravodlivejšiemu výkladu a hlavne k takému, ktorý by viedol k správne právne posúdeniu. Keďže zákon č. 87/1991 Zb. nepojednáva o neoprávnených osobách, nepriznáva im žiaden nárok, ani len pomyselný diel, ktorý by štát/žalovaný nevyplatil oprávnenej osobe, preto správnu interpretáciu ustanovenia § 3 ods. 2 písm. c/ by mala byť taká, že slová „všetci rovným dielom“ znamená, že majetok/vec/finančná náhrada sa prerozdelením rovným dielom medzi všetky osoby spomenuté v tomto písmene, ktoré naplnili znaky oprávnenej osoby; v prípade, ak osoby, ktorých výpočet je v tomto písmene uvedený, nespĺňajú všetky podmienky stať sa oprávnenou osobou, tak sa majetok/vec/finančná náhrada rozdelí rovnakým dielom iba medzi osoby (z týchto osôb), ktoré sú oprávnenými osobami; ak z týchto viacerých osôb bude len jedna oprávnená osoba, čiže nie je možné deliť majetok na viacero dielov, dostane takáto osoba majetok/vec/finančnú náhradu celú. V prípade potreby je podľa názoru dovolacieho súdu možné postupovať obdobne aj v iných častiach tohto zákona. V prejednávanom spore by k reštitúcií došlo len v 1/3 a ostatné 2/3 finančnej náhrady by ostali štátu/ žalovanému, resp. by ostali nevyplatené oprávnenej osobe. Podľa dovolacieho súdu nebolo účelom reštitučných zákonov, aby štátu mal ostať, alebo prepadnúť každý diel za každú neoprávnenú osobu. Takýmto výkladom by neprichádzalo k nápravám krívd tak ako to je uvedené na začiatku tohto zákona, ktorý vznikol v snahe zmierniť následky niektorých majetkových a iných krívd, ku ktorým došlo v období rokov 1948 až 1989, vedomé si, že tieto krivdy tým menej potom rôzne nespravodlivosti z období ešte vzdialenejších, včítane krívd na občanoch nemeckej a maďarskej národnosti, nemožno nikdy úplne napraviť, chcúc však potvrdiť svoju vôľu, aby k podobným krívdám už nikdy nedochádzalo. Predmetné dve ustanovenia § 3 ods. 2 písm. c/ aj § 5 ods. 1 veta druhá, pre potreby spravodlivého riešenia a hlavne v zmysle účelu tohto zákona, je podľa dovolacieho súdu správne vnímať ako ustanovenia, ktoré vzájomne a subsidiárne súvisia, že jeden inštitút (vydanie vecí § 5 dotknutého zákona) nahrádza druhý (finančná náhrada § 13 dotknutého zákona), ak vydanie nie je podľa zákona možné.

12.

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací (§ 34 CSP), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) v intenciách pokynov dovolacieho súdu preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie v rozsahu tvoriacom predmet odvolacieho konania (§ 379 a § 380 CSP) a viazaný vysloveným právnym názorom dovolacieho súdu rozhodnutie súdu prvej inštancie v tomto rozsahu zmenil v súlade s vysloveným právnym názorom dovolacieho súdu (s ktorým sa v celom rozsahu nielen právne, ale i morálne a ľudsky stotožňuje) tak ako je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozsudku.

13.

Podľa ustanovenia § 3 ods. 2 písm. c/ zákona č. 87/1991 Zb. ak osoba, ktorej vec prešla do vlastníctva štátu v prípadoch uvedených v § 6, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v § 5 ods. 2, alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami, pokiaľ sú štátnymi občanmi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a majú trvalý pobyt na jej území, fyzické osoby v tomto poradí: deti a manžel osoby, ktorej vec prešla do vlastníctva štátu v prípadoch uvedených v § 6, všetci

rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v § 5 ods. 2, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho potomci, a ak niektorý z nich zomrel, jeho deti.

Podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb. povinná osoba vydá vec na písomnú výzvu oprávnenej osobe, ktorá preukáže svoj nárok na vydanie veci a uvedie spôsob jej prevzatia štátom. Ak ide o vydanie hnutelnej veci, ak tiež preukáže, kde sa vec nachádza. Ak je oprávnených osôb viac a nárok na vydanie veci uplatnia v lehote podľa odseku 2 len niektoré z nich, vydá sa im celá vec.

Podľa ustanovenia § 13 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb. finančná náhrada sa oprávnenej osobe poskytuje len za nehnuteľnosť, ktorú jej nemožno vydať, alebo ak táto osoba požiada o finančnú náhradu podľa § 7 ods. 3, 4 a 5 zákona.

Podľa ustanovenia § 34 zákona č. 87/1991 Zb. ak niet oprávnenej osoby alebo ak žiadna z oprávnených osôb neuplatní nárok na vydanie veci v lehote ustanovenej v § 5 ods. 2, stáva sa oprávnenou osobou štát, ktorý uplatní toto svoje právo najneskôr do 18 mesiacov odo dňa účinnosti tohto zákona. Postup pri uplatnení nároku štátu ustanovia osobitným predpisom príslušné orgány republík.

14.

Vo vzťahu k zásadnej otázke ohľadne veľkosti nárokovateľného podielu oprávnenej osoby v zmysle § 3 ods. 2 písm. c/ zákona č. 87/1991 Zb. odvolací súd len (v bodoch 15. a 16. tohto rozsudku) pripomína, to čo k tejto problematike vyčerpávajúcim spôsobom uviedol dovolací súd a čo považuje za potrebné opakovane zdôrazniť na účely presvedčivosti vlastného rozhodnutia, ktorého verdikt má zadosťučiniť spravodlivosti. Len napĺňaním idey spravodlivosti právo a prípadne súdy plnia svoju funkciu, pretože ich rozhodnutia sú akceptovateľné väčšinou mienkou. Spravodlivosť totiž sprostredkováva aplikovateľnosť rozhodnutia preto, že je univerzálnou hodnotou, lebo každý, aj ten najobyčajnejší človek, má schopnosť rozpoznať, čo je a čo nie je spravodlivé. Hlavne v tomto zmysle je spravodlivosť imanentnou kategóriou práva (I. ÚS 33/2012).

15.

Účelom reštitučných zákonov je zmiernenie majetkových a iných krívd, ku ktorým došlo v rozhodujúcom období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990, teda v pomerne dlhom období neslobody a perzekúcie, pričom v mnohých prípadoch k týmto majetkovým a iným krívdám dochádzalo na základe „právnych predpisov“, ktoré len ťažko možno podľa súčasných kritérií nazvať „právnymi“. Reštitučné zákony z obdobia po roku 1989 „otvorili“ pre oprávnené osoby priestor na to, aby sa domáhali, medzi inými, navrátenia vlastníctva k hnutelným a nehnuteľným veciam. Súd rozhodujúci o reštitučnom nároku pri interpretácii príslušných zákonných ustanovení sa musí vyvarovať prílišného formalistického postupu, ktorý môže viesť k zjavnej nespravodlivosti a vedie v konečnom dôsledku až k popretiu účelu reštitúcií. Výklad a aplikácia ustanovení reštitučného zákona musí preto v prvom rade napĺňať jeho účel (I. ÚS 244/2011). Reštitučné zákony, najmä zákon č. 87/1991 Zb., zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, ale aj zákon č. 503/2003 Z. z. boli vydané s cieľom zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom v týchto zákonoch špecifikovaného majetku v období rokov 1948 až 1989. Splnenie cieľa a účelu zákona vyžaduje, aby všetky orgány verejnej moci vychádzali z tejto špeciálnej úpravy pri posudzovaní nárokov osôb, ktorých majetok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990, a hlavne, aby v tom duchu interpretovali zákonom ustanovené okolnosti, v dôsledku ktorých došlo k prechodu majetku, a to predovšetkým tam, kde orgán verejnej moci musí vychádzať z vlastnej úvahy. K reštitučným nárokom je potrebné pristupovať zvlášť citlivo, aby v súdnom konaní prípadne nedošlo k ďalšej krivde. Reštitučné zákony majú zabezpečiť, aby demokratická spoločnosť pristupovala aspoň k čiastočnému zmierneniu následkov minulých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány sú teda povinné postupovať obzvlášť v konaní podľa týchto zákonov v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. Uplatnenie reštitučných predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu. K reštitúcii dochádza na základe presne stanoveného dôvodu, ktorým boli menovite uvedené prípady straty vlastníctva majetku (reštitučný titul) (III. ÚS 127/2010).

16.

Z ustanovenia § 13 zákona č. 87/1991 Zb. je zrejmé, že v prípade, ak vec/nehnutelnosť nemožno vydať (lebo prvotne žalobkyňa žiadala vydanie veci, ale to nie je v tomto momente relevantné), tak sa oprávnenej osobe poskytne finančná náhrada. Je teda zrejmé, že ide o „nejaký proces/postup“, ktorý na seba nadväzuje, resp. ide o možnú situáciu, ktorá prípadne nastane, ak nebude možné vydať vec,- ak nie je možné vydať vec poskytne sa za ňu finančná náhrada - preto by sa mohlo podporne, analogicky použiť na daný spor aj ustanovenie § 5 ods. 1 veta druhá. Vždy predsa ide o jednu a tú istú vec, len v inom „zhmotnení“; v jednej situácii ide o „vec“ a v druhej situácii o finančnú náhradu, ktorá je vyčíslením sumy za (tú istú vec) vec/nehnutelnosť, ktorá mala byť vydaná. Zákon je potrebné vždy čítať ako na seba nadväzujúci a spolu súvisiaci celok. Bolo by teda nespravodlivé a viac než nelogické, ak by mal byť tento zákon, resp. tieto dotknuté ustanovenia vykladané tak, že ak ide o vydanie veci, tak je možné vydať ju celú, za určitých podmienok (porovnaj § 5 ods. 1 veta druhá), ale ak ide o finančnú náhradu tam osobe prislúcha náhrada len do výšky jej podielu (porovnaj § 3 ods. 2 písm. c/) bez možnosti na vydanie celej finančnej náhrady v prípade ak je len jedna oprávnená osoba z troch súrodencov. Dôležité je však podoznieť, že v oboch prípadoch (§ 3 ods. 2 písm. c/ aj § 5 ods. 1 veta druhá) má zákon na mysli vždy len oprávnenú osobu. Nerieši otázku či aj osobám, ktoré oprávnené nie sú, ne/patrí nejaký diel, alebo či sa im má alebo nemá vydať vec/finančná náhrada celá, a hlavne neuvádza to, že neoprávnené osoby sa zahŕňajú do počtu osôb medzi, ktoré sa majetok/vec/finančná náhrada bude prerozdeľovať, i keď reálny podiel dostanú len oprávnené osoby, a diely ostatných, neoprávnených osôb zostanú štátu. Vo všeobecnosti ale platí, že mnohokrát sa nehnuteľnosť (vec) vydať nedá, lebo už napríklad neexistuje a v takom prípade tá-ktorá oprávnená osoba nemá na výber, môže žiadať už len finančnú náhradu. Ani konajúci senát odvolacieho súdu nevidí spravodlivosť, zmysel a účel dotknutého zákona, ak by inštitút finančnej náhrady oproti „vydaniu veci“ bol takto zjavne znevýhodnený. Najmä tým znevýhodnený, že za každých okolností by sa majetok delil rovným dielom medzi všetkých, aj deti aj manžela/manželku, bez ohľadu na to či splnili podmienky oprávnenej osoby a napokon by diely týchto osôb, ktoré oprávnené neboli, ostali v konečnom dôsledku štátu. V danom prípade by žalujúca strana mala nárok na 1/3 majetku, resp. finančnej náhrady len v prípade, ak by ostatní dvaja súrodenci boli oprávnené osoby. Keďže zákon pojednáva len o oprávnených osobách v súvislosti s vydaním veci, resp. s finančnou náhradou, tak je jednoznačné, že či už podiel, alebo vec celú môže dostať, alebo si nárokovať, len osoba oprávnená. Rovnako je zrejmé, resp. z dotknutého zákona vôbec nevyplýva, že by sa osoby neoprávnené (v tomto prípade ďalší dvaja súrodenci) započítavali do počtu osôb medzi ktoré sa má majetok rozdeliť, ani v takom zmysle, ako sa to udialo v predmetnom konaní, kedy súdy rozdelili majetok na tri časti len preto lebo išlo o tri deti, troch súrodencov a keďže je len jeden z troch súrodencov oprávnená osoba, tak len ona dostane svoj diel vo výške jednej tretiny a ostatné dve tretiny prepadnú štátu v zmysle § 34 zákona č. 87/1991 Zb., resp. v 2/3 nevyplatí štát/žalovaný finančnú náhradu žalujúcej strane. Z tohto ustanovenia § 34 ale taký výklad nevyplýva, že diely neoprávnených osôb ostanú/prepadnú štátu.

17.

Vychádzajúc z vyššie vyslovených názorov odvolací súd považoval nárok žalujúcej strany vo vzťahu k jej nároku na zaplatenie finančnej náhrady za „celú vec“ v celom rozsahu za dôvodný a preto žalovanému uložil povinnosť „doplatiť“ žalobcovi sumu 387.682,- Eur predstavujúcu zvyšok (2/3) ocenenia reštitučného nároku.

18.

Žalujúca strana si spolu s reštitučným nárokom vo forme finančnej náhrady za celú vec uplatnila zároveň aj úroky z omeškania, ktoré vo svojich podaniach (vrátane textu odvolania – č.l. 291 spisu) žiadala priznať od 16.01.1996, ktorý moment viazala na prevod zhabaných nehnuteľností do akciovej spoločnosti ZDROJ – LM, a.s.. Uvedenému záveru o počiatku počítania úrokov z omeškania nasvedčuje aj odvolaním nenapadnutý (a týmto rozsudkom nedotknutý) výrok súdu prvej inštancie, ktorým bolo na základe čiastočného späťvzatia žaloby konanie okrem iného zastavené aj v časti úroku z omeškania vo výške 9,8 % ročne zo sumy 627.000,-Eur od 01.01.1996 do 15.01.1996.

19.

K samotnému nároku oprávnených osôb na úroky z omeškania voči štátu pri vyporiadaní reštitučných nárokov odvolací súd inšpirovaný závermi rozhodnutia Ústavného súdu ČR sp. zn. II. ÚS 2979/08, ktoré sú v celom rozsahu aplikovateľné aj v pomeroch Slovenskej republiky, dospel k záveru, že v súdnej veci žalujúcej strane, ktorej bola priznaná finančná náhrada za nevydanú vec, prináleží i nárok na zaplatenie úrokov z omeškania.

20.

Podľa § 517 ods. 1 prvá veta Občianskeho zákonníka dlžník, ktorý svoj dlh riadne a včas nesplní, je v omeškaní.

Podľa § 517 ods. 2 prvá veta Občianskeho zákonníka, ak ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu, má veriteľ právo požadovať od dlžníka popri plnení úroky z omeškania, ak nie je podľa tohto zákona povinný platiť poplatok z omeškania; výšku úrokov z omeškania a poplatku z omeškania ustanovuje vykonávací predpis.

21.

Nárokovateľnosť úrokov z omeškania pri priznaní finančnej náhrady za nevydanú vec je založená na subsidiarite Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb. – ďalej len „Občiansky zákonník“) k reštitučnému zákonu č. 87/1991 Zb. a tiež rovnosti subjektov konania pred zákonom. Odvolací súd má za to, že žalovaný nesie zodpovednosť za prípadné dôsledky spojené s odmietnutím poskytnutia finančnej náhrady podľa zákona č. 87/1991 Zb. oprávneným osobám a následne vyvolaným súdnym konaním. V tomto konaní nemá štátny orgán verejnej moci (štát) žiadne privilegované postavenie a ako každá strana sporu preto musí počítať aj s tým, že pokiaľ súd následne reštituentovi nárok prizná, vystavuje sa riziku povinnosti zaplatiť i úroky z omeškania. V prípade opačného postupu by príslušné ministerstvo mohlo rozhodnutie vo veci napr. i akokoľvek odďaľovať a trebárs i zámerne komplikovať bez toho, aby za takéto (ne)konanie nieslo akékoľvek následky. Vo svetle vyššie uvedeného sa úroky z omeškania stávajú i nástrojom pre vylúčenie svojvôle pri odškodnení oprávnených reštituentov. Tento záver však neplatí absolútne a nezastrešuje situácie, kedy by omeškanie v reštitučnom konaní bolo spôsobené napríklad samotným reštituentom (oprávnenou osobou).

22.

Odvolací súd zastáva názor, že absencia výslovnej právnej úpravy nároku na úroky z omeškania v zákone č. 87/1991 Zb. nevylučuje použitie všeobecnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku. Reštitučný zákon č. 87/1991 Zb. je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku zákonom špeciálnym. Zo vzájomného vzťahu oboch týchto zákonov vyplýva, že pre nich platí všeobecná zásada, podľa ktorej pokiaľ niektorá otázka nie je právnym predpisom upravená (vrátane takej úpravy, ktorou je aplikácia všeobecnej normy v tejto otázke vylúčená), je treba vychádzať z jej úpravy v norme všeobecnej. Ak teda reštitučný zákon sankciu za omeškanie žalovaného s poskytnutím finančnej náhrady nestanovuje, ani uplatnenie tejto sankcie nevylučuje (ako je tomu v prípade § 10 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb., ktorým je vo vzťahu medzi oprávnenou a povinnou osobou vylúčené uplatnenie iných vrátane finančných nárokov súvisiacich s vydávanými vecami než sú uvedené v tomto zákone), je aplikácia § 517 Občianskeho zákonníka v danej veci v súlade s vyššie uvedenou zásadou. V zmysle reštitučného zákona je finančná náhrada, ktorá nebola poskytnutá v lehote k tomu stanovenej, peňažným dlhom Slovenskej republiky.

23.

Orgány štátu sú povinné postupovať podľa reštitučného zákona v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. K splneniu účelu a cieľa reštitúcie je najmä nutné, aby súdy interpretovali reštitučné zákony vo vzťahu k oprávneným osobám, čo najústretovejšie v duchu snahy o zmiernenie niektorých majetkových krív, v dôsledku ktorých k prechodu majetku došlo. Tento záver platí všeobecne, teda nielen vo vzťahu k samotnému základu nároku, ale i vo vzťahu k jeho príslušenstvu. Demokratický právny štát nemôže vytvárať ďalšie krivdy, a to ani za pomoci zdanlivo adekvátneho výkladu zákona, ktorý je však zbytočne sofistický, formalistický, reštriktívny a vedie k záverom, ktorý reštituenti právom považujú za nespravodlivé.

24.

V súlade s účelom reštitučného zákona je, aby v prípadoch, v ktorých vec nemožno vydať, bola oprávneným osobám vyplatená finančná náhrada v pokiaľ možno čo najkratšej dobe, čo je odôvodnené tým, že odlišný prístup by viedol k prehĺbeniu nerovnosti v právach jednotlivcov. V prípade žalujúcej strany už k niekoľkým nerovnostiam došlo. K pôvodnej krivde spôsobenej totalitným štátom, ktorý majetok žalujúcej strany odňal bez právneho dôvodu a neskôr sprivatizoval, pristúpila ďalšia nerovnosť v porovnaní s tými reštituentami, ktorým bol ich majetok v reštitúcii vydaný a mohli ho vtedy zhodnotiť v aktuálnych cenách nehnuteľností alebo im bola poskytnutá finančná náhrada omnoho skôr, takže ju pri starostlivom hospodárení mohli ďalej rozmnožiť.

25.

Na základe týchto úvah odvolací súd považoval samotný nárok žalujúcej strany na zaplatenie úrokov z omeškania za dôvodný, avšak nie v takom rozsahu – časovom horizonte ako bol v súdnej veci uplatnený (počiatok roku 1996).

26.

Omeškanie s vyplatením finančnej náhrady vzniká uplynutím lehoty, ktorú príslušnému štátnemu orgánu stanovil k plneniu zákon.

27.

Podľa § 13 ods. 3 zákona č. 87/1191 Zb. v znení účinnom do 31.12.2015 písomnú žiadosť o finančnú náhradu treba podať na príslušnom ústrednom orgáne štátnej správy republiky najneskôr v lehote jedného roka odo dňa účinnosti tohto zákona alebo v lehote jedného roka odo dňa, keď nadobudol právoplatnosť rozsudok, ktorým bol zamietnutý návrh na vydanie veci alebo ktorým bola oprávnená osoba rehabilitovaná podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii v znení neskorších predpisov, alebo v lehote jedného roka odo dňa, keď nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie, ktorým sa vyhovel protestu prokurátora podanému podľa § 31; inak nárok na finančnú náhradu zaniká.

Podľa § 13 ods. 4 zákona č. 87/1191 Zb. v znení účinnom do 31.12.2015 na žiadosť podľa odseku 3 poskytne ústredný orgán štátnej správy republiky oprávnenej osobe finančnú náhradu najneskôr do šiestich mesiacov od doručenia žiadosti.

28.

Nárok na úroky z omeškania nemôže vzniknúť skôr ako uplynie lehota na plnenie – poskytnutie požadovanej finančnej náhrady a zároveň nemôže vzniknúť aj za čas, keď sa reštituent (ešte) domáhal vydania veci, za nevydanie ktorej následne požadoval poskytnutie finančnej náhrady.

29.

V konkrétnostiach súdnej veci bolo pre určenie momentu počiatku plynutia 6 mesačnej lehoty na poskytnutie požadovanej finančnej náhrady zásadné, kedy sa žalovaný o žiadosti žalujúcej strany o poskytnutie finančnej náhrady dozvedel.

30.

V prvom rade odvolací súd uvádza, že názor súdu prvej inštancie, podľa ktorého až doručením žaloby žalovanému v tomto konaní, t.j. dňa 11.08.2011, došlo k právne účinnej výzve na plnenie dlhu vo forme finančnej náhrady, nepovažuje za správny.

31.

Z obsahu na vec sa vzťahujúceho spisového materiálu vyplýva, že tento moment vedomosti žalovaného o požiadavke žalujúcej strany na vyplatenie finančnej náhrady je viazaný na zmenu petitu žaloby v konaní vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 10C 218/94, v ktorom sa žalobkyňa pôvodne domáhala vydania predmetných nehnuteľností. Z pripojeného spisu Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp. zn. 10C 218/94 je zistiteľné, že uznesenie tamajšieho okresného súdu, č.k. 10C/218/1994-1190 zo dňa 29.10.2010, ktorým bola na základe návrhu žalobkyne (t.j. pôvodnej žalobkyne v tomto konaní) pripustená zmena žaloby tak, že „odporca“ (t.j. žalovaný), ktorým bola spoločnosť CBA VEREX, a.s. je povinný zaplatiť „navrhovateľke“ (t.j. žalovanej) 627.000,-Eur, do troch dní odo dňa právoplatnosti výroku rozsudku, spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,8% ročne zo sumy 627.000,-Eur zo sumy 627.000,-Eur, od 01.01.1996 do zaplataenia a nahradiť trovy konania. Predmetné uznesenie bolo žalovanému, ktorý mal v konaní vedenom na tamajšom okresnom súde pod sp. zn. 10C 218/94 postavenie vedľajšieho účastníka na strane odporcu, doručené do vlastných rúk dňa 24.11.2010 (č.l. 1191a spisu sp. zn. 10C 218/94). Od tohto momentu začala žalovanému plynúť 6 mesačná lehota na poskytnutie finančnej náhrady, ktorá uplynula dňa 24.05.2011.

32.

Relevantnosti tohto záveru o počiatku plynutia lehoty na plnenie (a tým i jej uplynutia) nasvedčuje aj fakt, že samotný žalovaný vydal rozhodnutie č.: 105/2011-1000 zo dňa 18.01.2011, ktorým zmenil predchádzajúce rozhodnutie č. 4/1997 zo dňa 04.03.1997, a to vzhľadom na skutočnosť, že oprávnená osoba (pôvodná žalobkyňa) podala v konaní vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 10C 218/94 návrh na zmenu petitu žaloby spočívajúcu vo vyporiadaní reštitučného nároku finančnou náhradou a súd uznesením zo dňa 29.10.2010 navrhovanú zmenu pripustil (č.l. 129 p.v. spisu). Následne práve na podklade tohto rozhodnutia došlo k vyplateniu 1/3 požadovanej finančnej náhrady, a to dňa 27.05.2011, čo medzi sporovými stranami nebolo sporné.

33.

Keďže lehota na plnenie žalovanému uplynula dňom 24.05.2011, potom pokiaľ žalovaný vyplatil časť (1/3) požadovanej náhrady (193.841,-Eur) až dňa 27.05.2011 bol už 2 dni v omeškaní (a to 25.05.2011 a 26.05.2011), za ktoré obdobie žalujúcej strane prináležia úroky z omeškania.

34.

Podľa § 3 ods. 1 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z. ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31.1.2013 výška úrokov z omeškania je o 8 percentuálnych bodov vyššia ako základná úroková sadzba Európskej centrálnej banky 2) platná k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu.

2) § 17 ods. 1 zákona č. 659/2007 Z.z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

35.

Keďže v období od 13.04.2011 do 12.07.2011, do ktorého spadá aj 1. deň omeškania žalovaného s plnením peňažného dlhu (t.j. deň 25.05.2011) predstavovala základná úroková sadzba Európskej centrálnej banky 1,25% (pripočítaním 8 percentuálnych bodov) predstavovala výška úroku z omeškania 9,25% ročne.

36.

Na základe vyššie uvedeného odvolací súd žalujúcej strane priznal úrok z omeškania vo výške 9,25 % ročne z už vyplatenej sumy 193.841,-Eur od 25.05.2011 do 26.05.2011. Od rovnakého momentu (t.j. od 25.05.2011) je žalovaný v omeškaní aj so zaplatením sumy priznanej odvolacím súdom týmto rozsudkom (387.682,-Eur), ktorú žalujúcej strane odmietol poskytnúť (vyplatiť), v dôsledku čoho bola žalovaná strana nútená iniciovať predmetné súdne konanie. Preto žalujúcej strane bol priznaný aj úrok z omeškania vo výške 9,25 % ročne zo sumy 387.682,-Eur, a to od 25.05.2011 až do zaplatenia.

37.

Pri takto určenom počiatku omeškania (t.j. odo dňa 25.05.2011) navyše finálna suma úrokov z omeškania, ktoré má žalovaný zaplatiť, je pre žalovaného priaznivejšia ako by tomu bolo keby sa počiatok omeškania viazal na doručenie žaloby žalovanému v tomto konaní (t.j. 11.08.2011), kedy bola výška úroku z omeškania 9,5% ročne. Rozhodnutie o začiatku omeškania tak vzhľadom na nižšiu sadzbu úroku z omeškania v konečnom dôsledku vyznieva v prospech žalovaného.

38.

V ostatnej časti týkajúcej úrokov z omeškania z celkovej sumy 581.523,-Eur aj za skoršie obdobie došlo (konkrétne od 16.01.1996 do 24.05.2011) predchádzajúce dňu 25.05.2011, kedy k omeškaniu žalovaného podľa názoru odvolacieho súdu, považoval odvolací súd nárok za nedôvodný a neopodstatnený, preto v tejto časti žalobu zamietol.

39.

Pre úplnosť odvolací súd dodáva, že i keď podľa odvolacieho petitu žalujúca strana následne v rámci odvolacieho konania žiadala priznať úroky z omeškania až od 19.01.1996, odvolací súd z opatrnosti, aby svojim rozhodnutím obsiahol celý žalobou uplatnený nárok (a v tomto konaní neostal predmet konania, o ktorom by nebolo rozhodnuté), rozhodoval o pôvodne uplatnenom nároku žalujúcej strane, ktorý sa viazal k dátumu 16.01.1996, majúci za to, že takýmto postupom nedochádza k porušeniu práva žiadnej strany sporu.

40.

Odvolací súd sa nedotýkal výroku, v ktorom okresný súd ohľadne istiny 239.318 eur a úroku z omeškania vo výške 9,8 % ročne zo sumy 627.000,-Eur od 01.01.1996 do 15.01.1996 konanie zastavil, keďže uvedený výrok odvolaním napadnutý nebol.

41.

Vzhľadom na konečný úspech žalujúcej strany v konaní ako celku, jej prináleží nárok na náhradu trov celého konania. O trovách prvostupňového a odvolacieho konania (aktuálneho i predchádzajúcich) rozhodol odvolací súd podľa ust. § 262 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 CSP a § 396 ods. 1 a 2 CSP tak, že priznal žalobcovi ako úspešnej procesnej strane nárok na ich náhradu v plnom rozsahu (t. j. v rozsahu 100 %) proti žalovanému, ktorý vo veci podaného odvolania úspech nemal. O trovách dovolacieho konania (sp.zn. 1 Cdo 44/2015, 1Cdo 178/2021) rozhodol krajský súd (§ 453 ods. 3 CSP) podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 453 ods. 1 CSP. Dovolateľ – žalujúca strana bola v dovolacom konaní úspešná (na základe ňou podaného dovolania dovolací súd zrušil dva predchádzajúce rozsudky odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie). Preto má žalobca voči protistrane - žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania (v celom rozsahu).

42.

O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

43.

Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. (§ 419 CSP)

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca/ alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. (§ 420 CSP)

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n). (§ 421 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie. (§ 422 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné. (§ 423 CSP)

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde. (§ 427 ods. 1 a 2 CSP)

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania ustanovených v § 127 ods. 1 CSP (ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpísania) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). (§ 428 CSP)

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. (§ 429 CSP)

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. (§ 430 CSP)